

tis: decimas omnes earundem possessionum prædicto Landelino, et suis, Deo donante, successoribus in perpetuum concedentes, et potestatem eidem et gratiam indulgentes construendi monasterium, et ecclesiam fabricandi, et personas instituendi, quæ secundum quod Angelus testamenti sibi donavit, de facultatibus assignatis poterunt sustentari. Qualemcumque fecerit ibidem ordinationem, ipsam ratam habemus et inconvulsam, inhibentes auctoritate nostra, ne super omnibus illis possessionibus quas supradictus rex loco memorato Wallari donavit, ibidem Deo militantibus molestiam aliquis inferat aut gra-

na vamen. Quod si qua secularis ecclesiasticæ persona contra hoc venire præsumpserit et easdem possessiones occupaverit, ipsam anathematis æterni gladio ferimus, nisi resipiscat et occupata curaverit restaurare. Ut autem ista præfata regis illustris elemosyna duret in perpetuum et ecclesiastica libertate potestatur, paginæ præsentis sigillum nostrum fecimus apponi. Actum Castriloco, anno dominicæ Incarnationis DCXLII^a, indictione xv, regni domini Dagoberti inclyti regis tertio decimo, Sigiberti filii ejusdem regis quarto.

Decesserat e vivis Dagobertus anno 638. Annus regni ejus 13 inceperat initio veris anni 634.

ANNO DOMINI DCXLII.

JOANNES IV,

ROMANUS PONTIFEX.

NOTITIA HISTORICA IN JOANNEM PAPAM IV.

(Lib. Pontific. ex var. Edd.)

* Joannes, natione Dalmata ex patre Venantio C scholastico, sedit annum unum, menses novem, ¹ dies

VARIANTES LECTIONES.

¹ Cod. Luc., dies vi; in al. dies xviii deest.

VARIORUM NOTÆ.

* 1. In hujus consecratione pontificis non Constantinopoli confirmationem, sed Ravenna ab exarcho peti ceptam vult Papebrochius, quam Pagius, ut suam astrueret opinionem dilatae ordinationis Bonifacii V, cepisse ait in creatione Honorii, idque ob incommoda Ecclesie illata post mortem S. Deusdedit. Quamobrem auctoritatis ab imperatoribus Orientis Ravennatensi exarcho delegatae initium constituit anno 625. Garnerius vero suis in notis ad librum diurnum pontificum, exarchi facultatem deducit ab anno 618, in Bonifacii ejusdem V creatione, quippe qui paucorum dierum interpontificium inter S. Deusdedit et Bonifacium animadvertit. Cum vero longe ampliores postea vacationes, ut vidimus, sint secuta, nec Garnerii, nec Pagii conjecturis audiendum videtur. Secus est de Papebrochii opinione: cum enim liquido constet, post Joannem IV haud amplius exspectatam esse Constantinopoli jussionem principis, non abs re est etiam Joannis electionem ab exarcho confirmatam credere; idque suadet interpontificium brevius præteritis. Quanquam aiento Blanchino in Pelagio II, dies 100 satis superque esse ad mittendum Constantinopolim nuncium, citroque accipiendum, multo magis satis esse videantur 144 qui Joannis creationem præcesserunt. Quidquid autem sit de hac re nullis testata monumentis, certe ante obitum Joannis IX exarchus Ravennatensis facultatem confirmandi pontificis ab imperatore Orientis accepit. Joannes vero IV post vacationem sedis mensium 4 ac dierum 24, ut habet codex Freherianus 1 et Thuanus 2, quos Pagius testatur se vidisse, non diei 29, ut perperam vulgatus aliique quibus suffragatur Ordeicus, ordinatus est anno emortuali Severini 643, die 24 Decembris, littera A

Dominicali indicato. Idque non modo patet ab interpontificio eum præcedente, nam Kalendæ Augusti a die 24 Decembris distant mensibus quatuor, diebus 24, emortuali inclusa; verum etiam a duratione sedis ejusdem Joannis IV, nempe unius anni, mens. 9, diei. 18, quot signantur in catalogis et Cod. plerisque, quibuscum consentiunt AA. ap. Pagium; tametsi Codd. Freherian. 2 et Thuan. 2, catalogusque Blanchinianus nunc primum editus diei unius discrimine præter annum et menses, habent dies 19, quemadmodum Codd. Regius, Mazarinus et Thuanus primum haberent, nisi librario oscitanti denarius excidisset, diesque tantum novem appositi legerentur. Et revera a die ordinationis 24 Decemb. 640 si an. 1, mens. 9, d. 18 enumerentur, ad diem 11 Octobris pervenitur emortualem Joannis IV, et ad diem 12 seu 4 Idus Octobris cum pontificem esse depositum ad S. Petrum refert Anastasius, si 19 numerentur: solemne enim est Anastasio et catalogis quandoque diem mortis, quandoque depositionis recensere, ut passim diligens observator inveniet. CENSUS.

2. Joannes. Anno Domini 636 subrogatus est Severino pontifici Joannes ejus nominis IV, constans et imperterritus orthodoxæ fidei propugnator, qui minis exarchorum nihil cedens, exiliis cardinalium parum motus, collecto episcoporum concilio, inquit Theophanes, Monothelitarum hæresim anathematizavit ut Honorium pontificem prædecessorem ab hæreticorum calumnia defenderet et liberaret. Quapropter summa industria procuravit, ut scriptor ille qui Honorio pontifici ab epistolis fuerat, dictasque ad Sergium episcopum litteras scripserat, earundem verum et germanum sensum interpretaretur et ad imperatorem transmitteret. Quod cum ille jussu

xviii. ^a Hic temporibus suis ^b misit per omnem Dalmatiam, seu Istriam, multas pecunias per sanctissimum et fidelissimum Martinum abbatem, propter redemptionem captivorum, qui deprædati erant a gentibus. Eodem tempore fecit ecclesiam beatis martyribus Venantio, Anastasio, Mauro, et aliis multis martyribus. Quorum reliquias de Dalmatia et Istria adduci præceperat, et recondidit eas in ecclesia su-

A prascripta juxta fontem Lateranensem, juxta oratorium beati Joannis ¹ Evangelistæ, quam ornavit, et diversa dona obtulit. Fecit, ubi supra, arcus argenteos duos, qui pens. sing. l. xv, simul et alia vasa argentea multa. Fecit autem ordinationes duas per mensem Decembrem, presbyteros ² xviii, diaconos quinque, episcopos per diversa loca numero xviii. ^c Hic

VARIANTES LECTIONES.

¹ Cod. Luc., *Baptiste.*

² Al., xxiv.

VARIORUM NOTÆ.

beati Joannis papæ IV fideliter præstitisset, sensumque legitimum verborum Honorii protulisset, omnem sinistram hæreseos suspicionem de Honorio evacuat. *BRV et LABR.*

³ *Joannes.* Venantii scholastici filius, Dalmata, Jaderensis S. R. E. diaconus cardinalis, sedit annum 1, menses 9, dies 18; consecratus viii Kal. Januarii, die Natalis Domini, ineunte anno Christi 639. Vix Severinus e vita excesserat cum litteræ gentis Sanctorum Romam deferuntur, quibus respondere Joannes diaconus in Romanum pontificem electus, nondum tamen pro more Urbis consecratus, solus non poterat; sed Hilarius archipresbyter et Joannes prinicerius, servantes locum sedis apostolicæ, responsum cum illo fecere, quod apud Bedam reperitur. Ex qua epistola cognoscimus morem Romanæ Ecclesiæ fuisse, ut qui eminere et in ministris Ecclesiæ responsum darent litteris acceptis ante legitimam episcopi consecrationem. *CIACON. US.*

^a *Hic temporibus suis.* Joannes papa, teste Anastasio, per omnem Dalmatiam seu Istriam multas pecunias ex thesauris quos Isaacus exarchus, ut in Severino diximus, dilapidaverat, reliquias, per fidelissimam et sanctissimum Martinum abbatem misit, propter redemptionem captivorum, quos deprædati erant gentiles. Timens autem ne sanctorum reliquias in Dalmatia patria sua a barbaris hostibus incumbentibus dissiparentur, sanctorum martyrum Venantii, Anastasii et Mauri reliquias de Dalmatia et Istria adduci præcepit, teste eodem Anastasio, et recondidit eas in ecclesia Lateranensi, in peculiari oratorio, quod in ipsorum honorem construxit juxta baptisterium Constantini, quod hætenus integrum perseverat, quodque ab anno 1575 Virginis matris imagine miraculis ibi coruscante vulgo postmodum dictum est *la Madonna di S. Giovanni*, ut scribit Octavianus Pancirolius a, ad Augustinum Oldoinum in Joanne IV. *PAGIUS.*

^b *Misit per omnem Dalmatiam, seu Istriam multas pecunias.* Cum a Slavis seu Sclavis Dalmatiæ regiones grassantibus ingens captivorum multitudo inde esset delecta, Joannes IV, natione Dalmata, suorum ærumnas miseratus, eosdem multa pecuniarum vi eo libentius redemit, quo tutiorem in locum, in sinum videlicet pauperum, Ecclesiæ thesaurum per hæc charitatis officia collocabat; quippe qui ecclesiastica bona, que Honorius congesserat, sacrilega imperatoris ministrorum avaritia jam diripi viderat, de qua hic supra in Severino Anastasius. *MAFFIUS.*

^c *Hic dimisit omni clero rogam integram.* Cum roga duplici potissimum sensu accipiatur, vel scilicet pro donativo et honorario, quod proceribus et magnatibus, atque adeo etiam populo ab Augustis, vel clero a summis pontificibus erogari consuevit (unde vocis etymon) vel pro exactione, præstatione, sub nomine precatationis, quam clerus ipse pontifici quotannis erogabat, verborum Anastasii ea forte sententia est, quod Joannes hujuscemodi tributum Romano clero indulserit dimiseritque. Quamquam ea vox in hisce gestis pontificalibus passim ad largitio-

nes exprimendas occurrit. Ac quidem veteres Cæcæ res munera distribuisse militibus, apud Romanæ historiæ scriptores explorata res est. Græci quoque *Im.* p. id moris servarunt, cumque laureatas imagines in suscepti regiminis documentum mitterent per provincias, ab imperialibus ministris solidi, eo typocasi, spargebantur, quo novi imperatoris imago ferretur. De quo postea, ubi de Philippico imp. disse-rentus, et Auctor *Miscellæ* in Tiberio II imp. : *Duxit Anastasiam uxorem suam, et coronavit eam Augustam, et jactavit rogam multam.* Huc facit Gregorius Turon. in *Hist. lib. vi* : *Muricius ad Circum processit, acclamatisque sibi laudibus, largitis populo muneribus, in imperio confirmatur.* Et *Annales Fuldenses* de Carolo Calvo : *Senatum Romanum more Tugurthino corrupisse, sibi que sociarisse, ita ut etiam Joannes pupa, corona ei imposita, eum imperatorem et Augustum appellari præceperit.* Piget plura exscribere id genus documenta imperialis largitionis, qua etiam post restitutum Occidentale imperium, usi principes deprehenduntur. Romani itaque pontifices haud secus in ordinationibus suis, aliisve solemnioribus diebus, hasce rogas populo et clero distribuiebant. Exempla in promptu sunt. Ipse Anastasius in *Vigilio*, pag. 108, prodit eundem, post missarum solemniam, *munera tradidisse populo.* Et in Theodoro, pag. 126 : *His itaque ab eo peractis, fecit eum munera erogare in populum.* Agit nimirum de Pyrrho Constantino-politano, cui pontifex postquam Romæ Monothelismum ejurasset, id honoris tribuit ut more pontificum rogam populo distribueret. Et in Leone IV, qui primus Octavam Assumptionis celebraverat, in-quiunt *Acta* pag. 368 : *In quam etiam magna populi multitudo convenerat, novæ festivitatis cupiens celebrare solemnitatem. Hoc ipse magnanimus cum videret antistes, omnes qui adierunt huic celebritati plures argenteos erogavit.* Idem pontifex in dedicatione civitatis Leoninæ, pag. 385 : *Sacris peractis officis, cunctos nobiles Romæ multiplicibus donis, non tantum in auro et argento, sed et sericis palliis honoravit atque ditavit.* Hac de roga ab electis pontificibus distributa, exemplum suggerit Guilielmus Bibliothecarius in Adriano II, ubi narrat præmissas visiones de ejusdem futura electione, pag. 425 : *Nonnulli more apostolico in basilica Lateranensi aureos erogare, etc.* Principes etiam ad limina apostolorum prolificas hasce largitiones fecisse, in *Benedicto III*, pag. 405, legimus : *Hujus temporibus rex Saxonum... Romam properans ad limina apostolorum Petri et Pauli... obtulit dona... Et ipse rex Saxonum postulante sanctissimo domno Benedicto papa, ut faceret rogam in ecclesia B. Petri apostoli publicam de pondere auri vel argenti librarum; episcopis, presbyteris, diaconis, et universo clero et Optimatibus Romanis tribuit aurum, populo vero minutum argentum.* Pontifices tamen certam pecuniarum summam clero erogabant : Clericis quidem omnibus unam integram rogam, iis vero qui servitio apostolico deputati erant rogam alteram. Sic legimus in *Deusdedit* : *Hic dimisit per obsequia sua, et ad omnem clerum rogam unam integram.* Que erogatio in singulis ferme pontificum gestis ab

dimisit omni clero rogam integram. * Qui etiam se- A idus Octobris. Et cessavit episcopatus mense
pultus est ad beatum Petrum apostolum sub die IV unum, dies XIII.

VARIORUM NOTÆ.

Anastasio annotata occurrit. Alii autem in Ecclesiis ad rationem reddituum clero flectat erogatio. Exstat Felicii IV constitutio apud Agnellum in Vita Ecclesii episcopi Ravenn. pag. 96: *Quarta patrimonii Ravennatensis Ecclesiæ, hoc est, tria millia solidorum, solitis erogationibus clericis omnibus, vel quibus erogari est solitum, compleatur.* Quandoque etiam facta occurrit duplex roga, velut in Bonifacio V, pag. 119, legitur. Quod quidem tunc potissimum contigisse reor cum nova patrimonium, seu bona alia ex largitione principum et fidelium sedes apostolica acquirerebat. Namque etiam de conquisitis noviter Irenis quartam clero Ravennatensi debitam, statuit Felix pontifex, in eadem constitutione subiungens: *Si quid tamen ex pensionibus vel hereditatibus crescere Domino nostro volente, contigerit, eodem Do-*

mino mediante, etiam quartæ portioni adjiciantur, sic ut brevibus ordinatis, quod singulis distribuitur, latere non possit... secundum loca, quæ omnia Deus secundum iustitiam et mensuram constituit. BENCINUS.

* Qui etiam sepultus est. Tandem Joannes papa cum sedisset annum unum, menses novem, dies 18, ut scribit Anastasius, in Domino obdormivit die undecima mensis Octobris anni sexcentissimi quadragiesimi secundi, et sepultus est ad beatum Petrum apostolum sub die IV Idus Octobris, seu die duodecima ejusdem mensis. In duratione sedis ejus Anastasii textum purum esse ex eo deducitur quod Regino, Luitprandus, Ordericus, lib. II, et catalogus Vaticano-Palatinus eamdem anni unius, mensium novem et dierum decem et octo sedis durationem ei assignent. PACIUS.

JOANNIS PAPÆ IV,

ROMANI PONTIFICIS

EPISTOLÆ.

(Mansi, Conc. Coll. tom. X.)

EPISTOLA PRIMA.

JOANNIS PAPÆ IV ET CLERI ROMANI, AD EPISCOPOS ET PRESBYTĒROS SCOTIÆ.

De Paschate more catholico celebrando, et reviviscente Pelagiana hæresi diligentè cavenda.

Dilectissimis et sanctissimis Thomiano, Columbano, Chromano, Dimano et Bathano episcopis, Chromano Hermannoque, Laustrano, Stellano et Segiano presbyteris, Sarano cæterisque doctoribus seu abbatibus Scotis, Hilarius archipresbyter, et servans locum sanctæ sedis apostolicæ, Joannes diaconus et in Dei nomine electus, item Joannes primicerius et servans locum sanctæ sedis apostolicæ, et Joannes servus Dei, consiliarius ejusdem apostolicæ sedis.

Scripta quæ perlatores ad sanctæ memoriæ Severinum papam adduxerunt, eo de hac luce migrante, reciproca responsa ad ea quæ postulata fuerant siluerunt. Quibus reseratis, ne diu tantæ quæstionis caligo indiscussa remaneret, reperimus quosdam provinciæ vestræ contra orthodoxam fidem novam ex veteri hæresim renovare conantes. Pascha nostrum in quo immolatus est Christus nebulosa caligine refutantes, et quarta decima luna cum Hebræis celebrare nitentes. Quo epistolæ principio manifeste declaratur, et nuperrime temporibus illis hanc apud eos hæresim exortam, et non totam eorum gentem, sed quosdam ex eis hac fuisse implicitos. Exposita autem ratione paschalis observantiæ, ita de Pelagianis in eadem epistola subdunt; et hoc quoque cognovimus quod virus Pelagianæ hæreseos apud vos de-

nuo reviviscit, quod omnino hortamur ut a vestris mentibus hujusmodi venenatum superstitionis facinus auferatur. Nam qualiter ipsa quoque execranda hæresis damnata est, latera vos non debet: quia non solum per istos ducentos annos abolita est, sed et quotidie a nobis perpetuo anathemate sepulta damnatur: et hortamur ne quorum arma combusta sunt, apud vos eorum cineres suscitentur. Nam quis non excreetur superbum eorum conamen et impium, dicentium posse sine peccato hominem existere ex propria voluntate, et non ex gratia Dei? Et primum quidem blasphemia et stultiloquium est dicere esse hominem sine peccato, quod omnino non potest, nisi unus mediator Dei et hominum homo Christus Jesus, qui sine peccato est conceptus et partus. Nam cæteri homines cum peccato originali nascentes, testimonium prævaricationis Adæ (etiam sine peccato actuali existentes) portare noscuntur, secundum prophetam dicentem: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea (Psal. 1).*

EPISTOLA II.

JOANNIS PAPÆ IV AD CONSTANTINUM IMPERATOREM, FILIUM HERACLII.

* *Apologia pro Honorio papa, propter unam in Christo voluntatem, cujus aiunt eum calumniatores mentionem fecisse.*

Dominus, qui dixit de tenebris lucem splendescere, qui eripuit nos de potestate tenebrarum in admirabile lumen suum, lumen veritatis, et veritas luminis,

* Joannis IV papæ apologia pro Honorio, cum ad Constantinum imperatorem scripta sit, quem mensibus tantum quatuor post Heraclii patris obitum reg-

nasse Græcorum annales produnt, consequens est ut anno Christi 641, quo ex vita excessisse dicitur Heraclius, scriptam fuisse intelligamus. Scribendæ vo-